

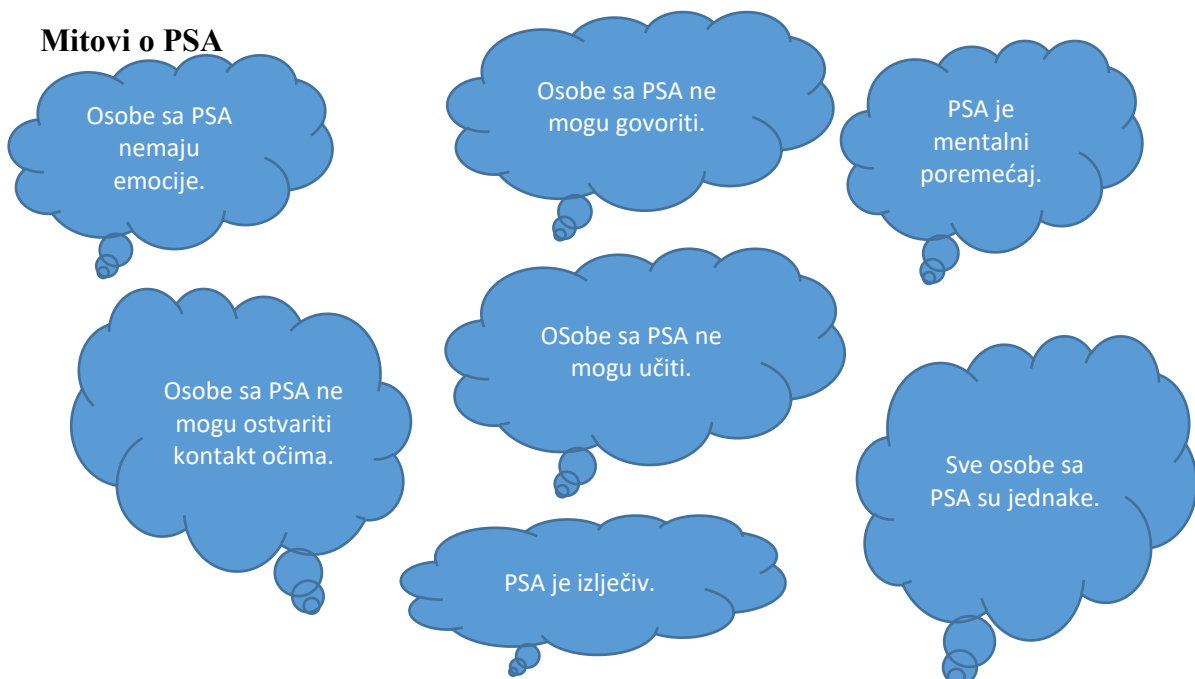
Svjetski dan svjesnosti o poremećaju iz spektra autizma (PSA)

Svima je poznat termin autizam, no jeste li čuli za: dječju šizofreniju, infantilni autizam, poremećaj autističnog spektra, pervazivni razvojni poremećaj. Godine 2013. svi navedeni nazivi su zanemareni i dogovara da se poremećaj komunikacije, socijalizacije i ponašanja naziva poremećaj iz spektra autizma (DSM5, 2013). Ova tzv. nevidljiva teškoća u razvoju, je rezultirala da su ove osobe zakinite pravima koje zaslužuju. Upravo, zbog ostvarivanja dugoročnih ciljeva ravnopravnosti, Ujedinjeni narodi 2.4.2008. godine, dogovorili da će se svaki drugi dan travnja obilježavati kao Svjetski dan svjesnosti o PSA dok je mjesec travanj mjesec svjesnosti o PSA. Cilj obilježavanja ovog dana i podizanje svjesnosti je upravo uklanjanje stigmatizacije kao i stvaranje jednakih mogućnosti za ove osobe s ciljem punopravnog i ravnopravnog uključivanja u sve segmente svakodnevnog života u svakoj životnoj dobi.

Brojna se pitanja postavljaju, uzrokuje li cjepivo autizam, kada se može prepoznati, što ako ima PSA? Pričao je i onda stao?

Znanstvenici su pronašli da PSA uzrokuje kombinacija genetike (otprilike 50 gena povezano sa PSA) i okolinskih čimbenika. Pravi okolinski uzročnici još nisu poznati. Prvi su simptomi uočljivi još u dojenačkoj dobi ako dijete ne uspostavlja kontakt očima, ne maše pa-pa, ne izgovara mama i tata, na upit ne pokazuje dijelove tijela, ne slijedi pogled prstom, ako je igra “neobična”, ponavljajuća. Mnoge osobe zbunjuje dječje brbljanje koje odjednom stane, odnosno prestane u trenutku kada ono treba početi komunicirati samostalno, uočavaju prve znakove. Pokazalo se da je dojenačko brbljanje evolucijski nekontrolirana aktivnost (Skinner, 2015).

Mitovi o PSA

Mediji i PSA

Mediji igraju važnu ulogu u podizanju svijesti, ne samo o PSA nego i drugih važnih tema. PSA se prvi puta u filmu prikazuje 1959. godine u filmu Fabijan. Od tada je snimljeno mnogo filmova koji uključuju lika sa PSA: Rain Man (1988), What is eating Gilbert Grape? (1993), Adam (2009), Please Stand by (2017), Specials (2019) i mnogi drugi.

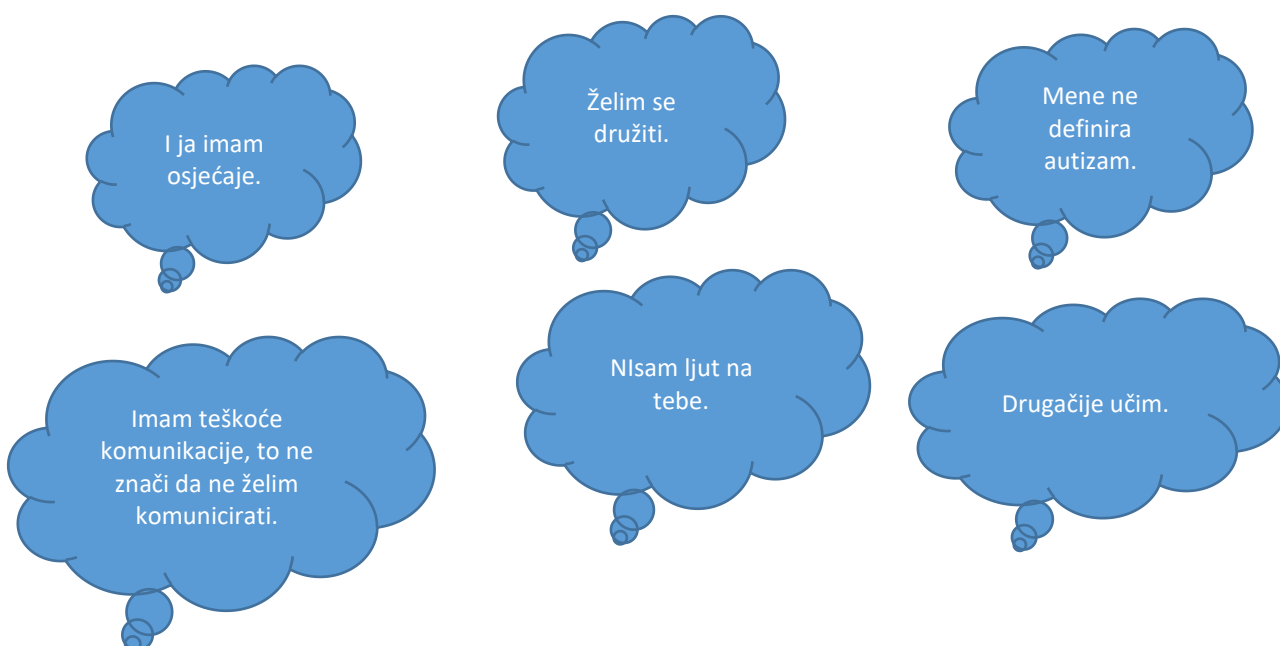
Roditelji od najmlađe dobi s djecom imaju prilike čitati slikovnice na temu PSA i već tada početi razvijati pozitivne stavove, npr. My sister Leah (2012), My brother Charlie (2010), Ja sam Lovro (2016), Why Johnny Doesn't Flap (2016), Blue Bottle Mystery (2016) i slično. Čudesne zvijeri i gdje ih naći(2016), Harry Potter (1997.-) kao i Alisa u zemlji čudesa (1865) odlično prikazuju svijet osoba sa PSA.

Godine 2016. za najbolji dokumentarni film nagradu Oskar je dobio film "Life Animated", snimljen prema istoimenoj knjizi o odrastaju i obiteljskom životu osobe sa PSA. S obzirom da je i ovaj način vrlo važan oblik educiranja i podizanja svjesnosti, znanstvenici su proučavali jesu li likovi sa PSA u medijima prezentirani ispravno.

Osim toga, i brojne slavne osobe su tijekom povijesti i danas imale PSA: Tim Burton, Nikola Tesla, Hans Christian Andersen, Susan Boyle, Steve Jobs i mnogi drugi.

Što osobe sa PSA žele da znate?

Istraživanjima se pokazalo da je mnogo ljudi čulo za PSA, ali ne i da ga svi razumiju.

Prijateljsko okruženje za osobe sa PSA

Godine 2012. u Sjedinjenim američkim državama, počinje se obraćati važnost na senzoričku osjetljivost, a 2013. se prepoznaje kao dijagnostički kriterij. Kao što je davno Leo Kanner (1943) zaključio, ove osobe imaju drugačiji način primanja i obrade informacija iz okoline. Okolina puna podražaja auditivnih, vizualnih, taktilnih, olfaktornih i slično, u ovih osoba može izazvati promjenu raspoloženja i izazvati tzv. nepoželjna ponašanja. Neke osobe nas izvještavaju o drugačijem doživljavanju osjetila, npr. "Žarulja je preglasna.". Upravo zbog toga što osjetila iz okoline uvjetuju kvalitetu života ovih osoba, u svijetu se unutar ustanova s mnogo podražaja organiziraju tzv. "Tihe sobe", s ciljem uklanjanja potencijalne anksioznosti i stresa. Osnovna škola 22.lipnja, Sisak prepoznala je važnost ovog pristupa te je u izradi jedna od takvih soba.

Zašto tiha soba a ne senzorna soba?

Znanstvenici iz Nacionalnog centar za autizam su dvije godine (2009) i (2015) radili meta-analizu istraživanja koja su ispitivala različite terapijske pristupe usmjerenima ka osobama sa PSA. Pokazalo se da senzorna soba ni senzorička integracija nije znanstveno utemeljen pristup. Ona je sveprisutna, u svim situacijama.

Smeta li Vam ikada etiketa na odjeći? Smeta li Vam kosa na vratu? Kako nosite čarape?

Simboli autizma

Svima poznatu plavu slagalicu koja simbolično prikazuje i opisuje PSA je osmislio otac Gerald Gasson, 1963. godine u Londonu, član National Autistic Society. Od tada, simbol se mijenjao, ali plava boja je ostala značajna. Upravo zbog toga su prethodnih godina bile poznate svjetske kampanje "Light it up Blue". Pozivamo Vas da danas pogledate film koji prezentira lika sa PSA, pročitate knjigu, obučete plavu majicu, ali da te aktivnosti budu početak Vaše svjesnosti o osobama sa PSA, njihovim potrebama, željama, mogućnostima ali i najvažnije o cijeloj obitelji.